

nr 3 2019

Svenska kyrkan

TJÖRN

PETRUS

Tidning för Klövedals, Rönnängs, Stenkyrka och Valla församlingar

...Å ANDRA SIDAN...

Från sol till mörker i detta nummer av Petrus. Låter deppigt, men till viss del sant. Vi har fler soltimmar under sommaren än vad vi har under hösten. Och även om soltimmarna nu blir färre, så tar vi nu tillvara på dem som kommer. Vi installerar just nu solpaneler på våra församlingshem/församlingsgårdar. Ett spännande projekt tycker vi, och en del i att värna vår skapelse.

Vi har en allhelgonahelg framför oss. Att drabbas av sorg, kan vara som att befinna sig i ett mörker. Samtidigt säger det också något om ljuset. För om det blir mörkt, måste det också ha funnits ett ljus. Vi vet också, även om det ibland är svårt att tro, att det finns ett ljus bakom allt det mörka. Det kan vara svårt att möta någon som sörjer. Du kan läsa om hur du hjälper till i sorgen och förlusten längre fram i Petrus. Det är ofta är det lilla som räknas.

I det lilla finns det stora. Som att få vara en ideell medarbetare. Att få ge av sin tid och sin kunskap, att få ett sammanhang och känna sig behövd. För oss som organisation är det också berikande med ideella krafter. Läs om Helge som är hustomte i Rönnängs församling!

Sedan finns det som alltid så mycket mer. Du kan läsa om ålen som lever nere i mörkret och om hur ljusbäraren tog sig in i våra kyrkor. Mörker och ljus. I en salig blandning. Så som livet är.

En sång jag sjöng i kör för många år sedan, som var ypperlig att sjunga upp till eller sjunga i kanon, gick så här: *Nu faller det sista lövet bort, sommaren är kort, ingenting kan få den att komma tillbaka. Vi får vänta till nästa vår igen, då grönskar det, då grönskar det igen.*

Den trallar jag på under höstarna allt sedan dess. För nästa vår grönskar det igen. Glöm inte det.

TINA AUGUSTSSON
KOMMUNIKATÖR

PETRUS

Nr 3 2019

KLÖVEDALS, RÖNNÄNGS, STENKYRKA OCH
VALLA FÖRSAMLINGAR

Redaktion:

Tina Augustsson
Kommunikatör
tina.augustsson@svenskakyrkan.se
0733 230 502

Johan Ernstson
Kyrkoherde, ansvarig utgivare
johan.ernstson@svenskakyrkan.se
0733 230 503

Delas ut till alla hushåll på Tjörn.

Upplaga: 7 880
Tryck: Risbergs Information & Media AB

Petrus trycks på miljövänligt papper.

Ansvarig utgivare: Johan Ernstson
Titta gärna in på vår webbsida:
www.svenskakyrkan.se/tjorn

*Om inte annat anges är bilderna i detta nummer tagna av Tina Augustsson, från vårt eget arkiv eller från Svenska kyrkans bildbank IKON.
Foto framsida: Tina Augustsson*

Följ oss på vår blogg:
blogg.svenskakyrkan.se/svenskakyrkantjorn/

Svenska kyrkan Tjörn
Hamngatan 17, 471 32 Skärhamn
Telefon växel: 0304 66 00 55
www.svenskakyrkan.se/tjorn

DÄRFÖR HAR DU FÅTT DENNA TIDNING

Distribution av denna tidning är oadresserad direktreklam (ODR). Den tjänsten får Posten sälja för så kallad icke kommersiell information. Dit hör till exempel information från politiska partier och religiösa organisationer. Den här typen av information delas ut oavsett om man undanbett sig reklam eller inte. Vi vet att varje gång vi delar ut information på det här sättet blir en del glada och andra irriterade. Till er som inte vill ha tidningen ber vi om ursäkt att vi stör och ber er lägga den i pappersåtervinningen. Er andra önskar vi en stunds trevlig läsning.

PETRUS

Nr 3 2019

- sid 2 ... å andra sidan
- sid 4 Tankar nu - för tiden
- sid 6 Porträtt: Helge Kristiansson
- sid 8 Ideellt medarbetarskap
- Sid 10 Solenergi: kraft från ovan
- Sid 14 Allhelgonatid
- Sid 16 Första hjälpen vid sorg
- Sid 19 Askgravplats på Rönnängs kyrkogård
- Sid 22 Ljusbärarens historia
- Sid 24 Medlemskap
- Sid 26 Bok: Ålevangeliet
- Sid 28 Personalnytt
- Sid 30 Adresser och korsord
- Sid 32 Nya körer

Foto: Tina Augustsson

SID 6 PORTRÄTT HELGE KRISTIANSSON

Foto: Magnus Avonson/IKON

SID 8 VI FÅR KRAFTEN FRÅN OVAN

Foto: Gustaf Hellsing IKON

SID 14 ALLHELGONA

*Du kan hämta **PETRUS** i närmaste kyrka på Tjörn eller på pastorexpeditionen. Nästa nummer utkommer till advent.*

sensus Vi samarbetar med Sensus i nästan alla våra verksamheter.

Svenska kyrkan
TJÖRN

JOHAN ERNSTSON
KYRKOHERDE

TANKAR NU – FÖR TIDEN

“WE ARE NOT A CHRISTIAN BAND – WE ARE A BAND OF CHRISTIANS”

Vi är inte ett kristet band, vi är ett band av kristna! Så säger det irländska rockbandet U2 när de ska beskriva sig själva. Det är en väsentlig skillnad mellan ”ett kristet band och ett band av kristna”. En skillnad som tilltalar mig på djupet OCH en skillnad som vi kristna och kyrkan har mycket att lära av. Ett band av kristna...

Det handlar om perspektiv. Om förmåga att se, acceptera och omfatta fler än de i den egna ”bubblan”. Det handlar om att vi ensamma varken kan eller ska definiera vad som duger som kristet eller inte – men samtidigt stå för vår tro!

Det handlar om att våga leva mitt i en mångfacetterad och komplex värld, utan att behöva göra precis allt i verkligheten till ”kristet”. Gud är större än så, Gud är redan här – också utan prefixet kristen – och verkar på förunderligt

Det handlar om att vi ensamma varken kan eller ska definiera vad som duger som kristet eller inte – men samtidigt stå för vår tro!

många vis. Lite som Maria Ottensten skriver i en betraktelse: *Lärjungaskap syns knappast utanpå och hörs inte på frekvensen av bibliska citat, men märks inuti och runtomkring en människa. Det finns faktiskt ganska gott om lärjungar, både innanför och långt utanför kyrkans väggar.* (Vardagens Gud s. 57)

Det blir fel om vi bara vistas i ”bubblan” och inte vågar sätta in saker i ett sammanhang. Inte vågar leva ”i världen” som det uttrycks i bibeln.

Och världen ”utanför” är inte ”kristen” rakt

Den irländska gruppen U2 är inte ett kristet band, däremot en band av kristna.

igenom! Men om vi inte kliver ut i verkligheten, då skapar vi en låtsasvärld som förr eller senare kommer att krackelera. Världen, samhället och ramverket staten är inte kristen och ska inte vara det – *mitt rike är inte av denna världen*. Men vi är kristna som lever där i möte med alla som längtar. För att travestera en aning på U2:s uttryck.

När kristna/kyrkor fokuserar på detaljer utan sammanhang, då blir budskapet mer hinder än hjälp. När tron används som ursäkt för att oreflekterat och perspektivlöst fördöma saker och fenomen. Då blir det irrlära! Det är fortsatt alltför vanligt i vår egen kyrka och vår närmiljö att människor diskrimineras utifrån bland annat kön och sexuell läggning.

Det blir irrlära och det skadar oss alla allvar-

ligt! Oss själva på sikt, andra kristna och, kanske värst, det skadar och stänger för de som skulle kunnat få ta del av budskapet. Ett budskap de ska kunna få möta förbehållslöst, utan krav och pekpinnar!

Människa först – kristen sen, sa den danske teologen Grundtvig. Precis så - alla välkomna – utan krav och specifikation - för att någonsans längs vägen, i möten och vandring, sakta upptäcka tro och Guds närvaro på sitt, alldeles egna, vis! Bara då kan det slå rot...

**JOHAN ERNSTSON
KYRKOHERDE**

HELGE ORDNAR MED DET MESTA

BLICKEN SÖKER DIREKT IGENOM RUMMET, HÖGT OCH LÅGT. BEHÖVER NÅGOT FIXAS? FUNGERER ALLA GLÖDLAMPOR? HELGE KRISTIANSSON ÄR IDELLE MEDARBETARE OCH RÖNNÄNGS FÖRSAMLINGS HUSTOMTE.

- NAMNET PASSAR MIG BRA, JAG ÄR TILL OCH MED FÖDD PÅ JULAFTON, SÄGER HAN OCH SKRATTAR.

Som tidigare skolvaktmästare och arbetandes på byggfirma, numera pensionär, kan han mycket, och allt annat löser han. Finurlig och påhittig är två egenskaper som beskriver Helge väl.

– Jag är nog yrkesskadad, jag kan inte se när något inte fungerar, säger han.

Hur blev han då en ideell medarbetare i Rönnängs församlingshem? Det ena ledde till det andra kan man säga och numera är han högt uppskattad.

KÖREN OCH MORAKLOCKAN

Allt började med kören. Och med en moraklocka. När han för några år sedan i började i Rönnängs församlings kyrkokör och det var körövning, noterade han genast att moraklockan i hörnet inte fungerade. Den stod still. Han var tvungen att göra något åt det. Luckan öppnades och han såg att lodet behövde fixas till. Ett

gem blev lösningen, (jag försöker inte ens förstå, oteknisk som jag är) och nu går klockan punktligt igen och numera börjar varje körövning med att Helge drar upp klockan. Ryktet har dessutom spridit sig, flera av Tjörns moraklockor har fått Helges omvårdnad.

SEDAN BLEV DET STOLARNA

Efter moraklockan var det stolarna. Flera, för att inte säga många, av dem i Rönnängs församlingshem var rangliga. Helge började med sitt projekt, som fortfarande pågår. Stolarna har limmats om och får också ny klädsel. Han jobbar oftast ensam men även tillsammans med vaktmästarna och de har även haft en jobbarlördag då han tillsammans med ett gäng andra ideella i församlingen, lagade 60 stolar. Men 20 stycken hanns inte med den gången, men de har Helge lagat själv.

– Nu har jag sex stycken kvar, som jag inte hann med före sommaren, säger han.

I en vrå intill en bokhylla i entrén står en av dessa stolar, med tvingar runt sig. Den har nyligen limmats om av Helge.

Vi sitter i stora salen i församlingshemmet och för säkerhets skull tar han en runda runt borden för att känna på stolarna. Uttrycket det kliar

i fingrarna blir personifierat med Helge.

– Jag tyckte att det var några lösa när vi hade senaste körövningen, säger han.

Han tycker att han får fin uppskattning av församlingen, men någon egen nyckel vill han inte ha. Det är bättre att komma när de andra också är i huset.

Vad ger detta dig?

– Det är kul att ha ett uppdrag, säger han. Och det passar mig som person. Jag måste ha något att göra och jag tycker det är roligt att få hjälpa till.

FISKAR MAKRILL

Och tro inte att det här räcker. Han fixar med mycket annat praktiskt, och så fiskar han makrill till höstens skördefest. Den röker han själv hemma i huset i Bäckevek och så säljs den till förmån för välgörande ändamål. Så klart att det är uppskattat!

Vi tar vi en kaffepaus tillsammans med diakon Katrin. Men medan kaffet puttrar klart, försvinner Helge. Jag hittar honom i rummet intill, med häftpistolen i högsta hugg. Det var ju några stolsitsar som skulle kläs om.

TINA AUGUSTSSON

Foto: Tina Augustsson

Helge kan inte låta bli att känna på stolarna i församlingssalen, det kan ju vara några fler stolar som bheöver lagas.

Ideellt medarbetarskap

IBLAND KALLAS DE VOLONTÄRER, IBLAND IDEELLA, ELLER FRIVILLIGA. KÄRT BARN HAR SOM BEKANT MÅNGA NAMN. UNDER 2019 HAR PERSONALEN I SVENSKA KYRKAN TJÖRN FÅTT UTBILDNING I VAD IDEELLT MEDARBETARSKAP INNEBÄR.

Att någon kokar kyrkkaffet eller hjälper till vid en samling känns väldigt naturligt i våra församlingar. Så har det liksom alltid varit. Men intresset kring ideellt arbete har ökat och även kunskapen kring det.

Engagemanget handlar om mer än att ge av sin tid. Den som engagerar sig som ideell får också mycket tillbaka, till exempel utlopp för ett intresse och en chans till personlig utveckling. Att känna sig behövd är viktigt. Ideellt engagemang skapar även samhörighet mellan oss människor. Det får oss att må bra och känna oss delaktiga i en större gemenskap.

Engagemanget i ideella organisationer ger dessutom människor en röst i samhället – och därmed en möjlighet att påverka samhällsutvecklingen.

Volontärbyrån förmedlar uppdrag mellan olika organisationer och de som önskar ett uppdrag. De samlar samlar också in fakta kring idealitet. I deras årliga Volontärbarometer får vi olika svar. Senaste barometern visar att de som engagerar sig främst vill engagera sig för barn och unga, inom integration och social ut-satthet.

Aktuella samhällsutmaningar reflekteras också i engagemanget, fler intresseanmälningar kommer till uppdrag inom klimat och miljö, en så kallad "Greta-effekt".

Text från Volontärbyrån och Tina Augustsson

VAD ÄR EN VOLONTÄR?

En volontär är en person som frivilligt utifrån sin egen lust och vilja, engagerar sig ideellt utan att få betalt. I begreppet volontär inkluderar vi även andra vanliga definitioner som till exempel ideell, frivillig, ideell medarbetare, funktionär, förtroendevald och aktiva medlemmar.

VAD ÄR EN VOLONTÄRSAMORDNARE?

Volontärsamordnaren i organisationen är den som rekryterar, leder och motiverar de frivilliga i verksamheten. Dessa uppgifter kan ligga på en person eller delas upp på flera. Andra vanliga benämningar är frivilligledare, kontaktperson och projektledare.

Foto: Johannes Frandsen IKON

Ditt engagemang behövs i Svenska kyrkan Tjörn !

Vill du bli medarbetare i ett sammanhang där du och dina talanger kan få plats?

Kom som den du är och hitta en gemenskap där människor tillsammans gör gott för någon annan. Det kokas soppa, stolar lagas, barn hämtas från skolan, äldre får besök, samtal över en kaffekopp med mycket mer görs redan.

RÄTT PERSON PÅ RÄTT PLATS – ALLT EFTER BEHOV OCH FÖRMÅGA.

Som ideell medarbetare kommer du att få stöttning, utbildning och inspiration, till glädje för dig själv och dem du möter. Du är viktig och ditt engagemang blir verkligen uppskattat.

Kontakta gärna någon av samordnarna för ideellt engagemang så talar vi vidare om saken:

VALLA FÖRSAMLING

Helena Johannesson, 0733-230 571
helena.johannesson@svenskakyrkan.se

STENKYRKA FÖRSAMLING

Gunilla Gustafsson, 0733-230 514
gunilla.g.gustafsson@svenskakyrkan.se

KLÖVEDALS FÖRSAMLING

Maria Eriksson, 0733-230 515
maria.eriksson1@svenskakyrkan.se

RÖNNÄNGS FÖRSAMLING

Katrin Sörbris, 0733-230 516
katrin.sorbris@svenskakyrkan.se

VI INSTALLERAR SOLPANELER

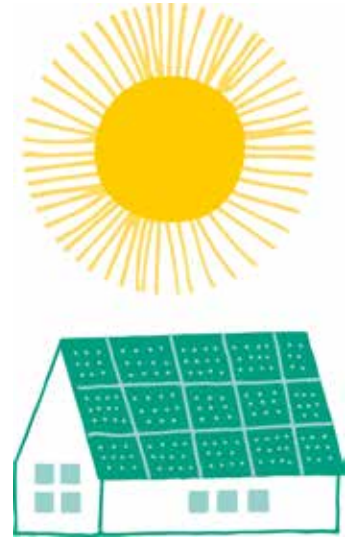
KRAFTEN FRÅN OVAN

Solen på himlavalvet ger egentligen all energi vi behöver, också när det är molnigt och vi inte ser den. Energi som är ren, och helt och hållet förnybar – och detta för en mer än överskådlig framtid. Nu äntligen har vi lärt oss behärska tekniken – och gör framsteg! Idag kan en säga att en investering i solenergipaneler räknas hem på 10-15 år och livslängden på dagens solpaneler är, lite förenklat, minst det dubbla. Det är absolut en väg framåt!

I en värld med ändliga resurser – i det mesta – är det viktigt att vi som kyrka arbetar med att hitta miljövänliga och förnybara alternativ. De fossila bränslenas tid är förbi – även om de fortsatt en tid kommer att dominera. Men var och en av oss vet att fortsatt bruk av fossil energi inte är hållbart – snarare en katastrof...

Men det finns vägar framåt – bra initiativ – om vi är beredda att satsa på dessa. Och om vi blir många som satsar så är de heller inte så kostsamma. Som tur är så är trenden tydlig – alternativen tar mer och mer plats och blir mer och mer hanterbara och tillgängliga för både företag, organisationer och privatpersoner.

Vi lever i en tid då miljö och klimatfrågor är avgörande för vår existens. Och vi lever i en tid då teknikskiftet bort från fossilberoende mot förnybara energikällor på allvar har tagit fart. Teknis-

ka lösningar blivit alltmer tillgängliga avseende kostnader och handhavande.

Grunddrivet att finnas med i den utvecklingen handlar för oss som kyrka självklart om skapelseansvar och god teologi. När det kan kombineras med god ekonomi så har en investering i solenergi varit en helt naturlig väg att gå. Och för snart ett år sedan påbörjade Svenska kyrkan Tjörn arbetet med att se hur vi skulle kunna producera egen el med solpaneler på våra byggnader. Initiativet förstärktes av en motion till Kyrkofullmäktige från Centerns nomineringsgrupp om att se över möjligheten för solpanelsanläggningar.

I september 2019 började vi installationen av solceller på våra församlingshem. Totalt ska sex byggnader* få solpaneler på totalt cirka 150 kW, vilket motsvarar ungefär 150.000 kWh /år. Det utgör lite drygt 25% av vårt elbehov idag

Att lägga solpaneler är inte något för hjödrädda. Klövedals församlingshem var först ut, därefter fick Kyrkans Hus i Källekärr sina solpaneler installerade.

och ett minskat koldioxidtryck med cirka 45 ton per år. Till detta kommer vi bygga laddstationer för elfordon på ett antal strategiska platser – dels som service och dels för egna elfordon i verksamheten.

Detta är ytterligare ett led i en vilja och satsning att bli mer och mer klimatsmarta i det vi gör som kyrka. Svenska kyrkan Tjörn arbetar kontinuerligt med att hitta klimatsmarta och miljömässigt bra lösningar för att bidra till en nödvändig omställning, som hela vårt samhälle måste göra. Redan tidigare har Svenska kyrkan Tjörn installerat bergvärmeanläggningar i alla fastigheter.

Allt detta är ju inget revolutionerande och heller inte den enda lösningen – men det är viktiga och tydliga steg på en väg som vi definitivt behöver vandra vidare på. Och att investera i t.ex. solceller bär också ett tydligt barnperspektiv. Vi har ett ansvar för kommande generationers möjligheter

att bebo vår planet i framtiden. Vi tar en del av det ansvaret.

Svenska kyrkan Tjörn finansierar detta genom eget kapital – enkelt uttryckt kan man säga att vi tar pengar från banken och ”lägger” på våra tak. Och gör en god insats för klimatet, tar ansvar både i nutid och för framtida generationer samtidigt som vi får mycket bättre avkastning än på bank. Solceller är inget att tveka på och det har vi heller inte gjort!

Kraft från ovan är ett självklart alternativ – inte minst för oss i kyrkan!

JOHAN ERNSTSON

Kyrkoherde

**Kyrkans Hus i Källekärr, Klövedal, Rönnäng, och Valla församlingshem samt Skärhamn och Myggenäs församlingsgård.*

Solceller – så funkar det

MED HJÄLP AV SOLCELLER KAN MAN OMVANDLA SOLENS STRÅLAR TILL ELEKTRISK ENERGI. SOLCELLER OMVANDLAR LJUSET DIREKT TILL ELENERGI MED HJÄLP AV SÅ KALLAT HALVLEDARMATERIAL.

1. När solljuset träffar cellens framsida skapas en elektrisk spänning mellan cellens fram- och baksida.
2. Om man kopplar in en ledning mellan fram- och baksidan får man ut en ström.
3. Processen pågår så länge solcellen är belyst men slutar när ljuset försvinner. Solceller kan kompletteras med batterier för att man ska kunna använda sina elapparater och lampor när man behöver dem. Eller så kopplar man upp sig till elnätet och tar den extra strömmen därifrån. Då får man även möjlighet att sälja el när man har överskott.

Från Energimyndigheten

Grunddrivet att finnas med i den utvecklingen handlar för oss som kyrka självklart om skapelseansvar och god teologi. När det kan kombineras med god ekonomi så har en investering i solev varit en helt naturlig väg att gå.

JOHAN ERNSTSON, KYRKOHERDE SVENSKA KYRKAN TJÖRN

ORDFÖRKLARINGAR

SOLCELLER

Ljuskänsligt halvledarmaterial som omvandlar energin i solinstrålning till elektrisk energi.

SOLCELLSMODUL/ SOLCELLSPANEL

En solcellsmodul, eller solcellspanel, består av flera solceller som är sammankopplade, ofta i serie.

VÄXELRIKTARE

Den el som genereras av solceller är likström. För att kunna koppla in solcellsanläggningen på elnätet och använda elen i en byggnad krävs det en växelriktare som omvandlar likströmmen till växelström.

DC, LIKSTRÖM

DC är förkortning för engelskans "direct current", på svenska likström. Solceller genererar likström och batterier använder likström. Därför behövs en växelriktare som omvandlar strömmen till växelström för att kunna distribuera elenergin på de växelspanningsnät som finns i byggnaden, och på det allmänna elnätet.

Från Energimyndigheten

”Vi behöver ett hopp som frigör handlingskraft. Hoppet kan börja i lovsången över naturens skönhet och Skaparens kärlek. I Guds rike är allting en gåva innan det blir uppgift. Människan är oupplösligen en del av skapelsens livsväv men har ändå ett unikt uppdrag. Vi lever i spänningen mellan litenhet och storhet, begränsning och gränslöshet, synd och upprättelse. Omvändelse är möjlig.”

Ur Ett biskopsbrev om klimatet

Kraft från ovan. Kyrkoherde Johan Ernstson och fastighetsansvarig Torsten Gustafsson siktar högt.

Solceller genom tiderna

Solceller började användas för att försörja satelliter med ström redan på 1950-talet. Under 60- och 70-talet blev solceller ett konkurrenskraftigt alternativ även på jorden, speciellt på platser där avståndet till elnätet är långt.

I Sverige började solceller användas till fyrar och nödtelefoner i fjällen under slutet av 1970-talet. Alla svenska fyrar drivs numera med solceller och det finns uppskattningsvis 20 000 fritidshus som får

sin el med hjälp av solceller idag.

Det vanligaste användningsområdet idag är att sätta solceller på villatak eller kontorstak. Då producerar man sin egen el, och behöver inte köpa in lika mycket från elnätet. Utomlands blir det allt vanligare att solceller används som stora elproduktionsanläggningar, med tusentals solcellsmoduler som står uppställda på ett fält eller i en öken.

Från Energimyndigheten

Foto: Gustaf Hellsing / KON

Alla helgons dag och alla själars dag

Allhelgonahelgen består av två kyrkliga helgdagar: alla helgons dag och alla själars dag. Historiskt har vi skilt mellan att minnas helgonens liv och att minnas våra närståendes liv, men rent teologiskt är det ingen skillnad: Vi är alla heliga, tack vare att Jesus har räddat oss.

Helgen präglas av att ljusen lyser på våra kyrkogårdar. De lyser upp mörkret och påminner oss om Guds ljus, som räddar oss från döden, som visar oss på förlåtelsens väg och som ger oss ett himmelskt hopp.

Alla helgons dag är en helgdag och den firas alltid den lördag

som infaller mellan 31 oktober och 6 november. Alla själars dag firas dagen efter alla helgons dag, på söndagen. Då minns och hedrar vi våra döda närstående.

Vi tänder ett ljus och minns

HELGON SOM FÖREBILDER

Tidigt i den kristna kyrkan började man fira helgonen och minnet av martyrer. Helgon var människor som man höll särskilda, heliga. Till martyrer

räknas människor som dött för sin tro.

Det blev till slut många dagar att fira och det uppstod ett behov av att samla helgonen och martyrerna utan namn till en egen helgondag. För cirka tusen år sedan införde därför den tyskromerske kejsaren Ludvig den fromme en gemensam dag för alla de helgon som inte kunde få egna dagar i almanackan.

Helgonens betydelse ser olika ut i olika kristna traditioner. Helgonen har olika betydelse också för enskilda kristna.

Text från Svenskkyrkan.se

**KYRKOGRÅRDSCAFÉ I
RÖNNÄNGS FÖRSAMLINGSHEM**

TISDAG 29 OKTOBER TILL FREDAG 1 NOVEMBER
10.30–16.00

Kom och samtala eller tända ett ljus. Vi bjuder på kaffe med dopp. Kyrkan är öppen samma tid.

Samtidigt pågår Susanne Langrés utställning Tanten och havet i församlingshemmet. Vernissage 28 oktober 18.00.

ÖPPEN KYRKA I ALLHELGONATID

STENKYRKA KYRKA

1 OCH 2 NOVEMBER 11.00–17.00

Kyrkan är öppen för en stunds stillhet. Vi bjuder på kaffe och diakon finns på plats för samtal för den som önskar och behöver.

ÖPPEN KYRKA I ALLHELGONATID

VALLA KYRKA

31 OKTOBER 10.30–20.00, 1 NOVEMBER 10.30–16.30

2 NOVEMBER 10.00–15.00

Kyrkan är öppen för en stunds stillhet. Diakon eller präst finns på plats för samtal för den som önskar och behöver.

Foto: Peter Ebbesson IKON

GUDSTJÄNSTER UNDER ALLHELGONAHELGEN

FREDAG 1 NOVEMBER

15.00 VALLA KYRKA

Musikandakt. En meditativ stund med musik och textläsningar. Möjlighet att tända ljus vid ljusbäraren. Peder Källman och Toivo Wiskari, nyckelharpa samt Barbro Wiskari, orgel. Malin Ringfelter.

LÖRDAG 2 NOVEMBER

10.30 DYRÖN EFS-KYRKA

Gudstjänst. Janåke Hansson. Kör.

11.00 KLÖVEDALS KYRKA

Högmässa. Håkan Burman.

11.00 SKÄRHAMNS KYRKA

Högmässa. Jaana Pollari Lindström.

11.00 VALLA KYRKA

Högmässa. Malin Ringfelter.

16.00 STENKYRKA KYRKA

Andakt i Allhelgonatid. Gunilla Gustafsson.

18.00 KLÄDESHOLMENS KYRKA

Musikgudstjänst EFS. Janåke Hansson. Sångers från himlen med Åstolspojkarerna.

SÖNDAG 3 NOVEMBER

16.00 RÖNNÄNGS KYRKA

Minnesgudstjänst. Janåke Hansson.

16.00 STENKYRKA KYRKA

Minnesgudstjänst. Jaana Pollari Lindström.

18.00 KLÖVEDALS KYRKA

Minnesgudstjänst. Håkan Burman. Kyrkokören.

18.00 VALLA KYRKA

Minnesgudstjänst. Malin Ringfelter. Kyrkokören.

Första hjälpen vid sorg

KONKRETA TIPS SOM GÖR DET LÄTTARE ATT FINNAS DÄR FÖR NÅGON SOM SÖRJER.

Ingen människa ska behöva vara ensam i sin sorg. Därför har vi samlat tankar och konkreta tips som gör det lite lättare för oss som medmänniskor att finnas där för någon som sörjer. Sorg kan inte botas, men genom att dela den kan sorgen göras mer uthärdlig.

Tipsen är baserade på Svenska kyrkans långa erfarenhet av att möta och stötta sörjande och tänkta som en första hjälp, för den första tiden, när döden drabbar. All sorg är unik och det finns inga absoluta sanningar eller instruktioner att applicera, kanske är det också därför som så många känner sig osäkra inför mötet med andras sorg.

Med de här tipsen hoppas vi kunna bidra till att fler ska känna sig lite tryggare och bättre förberedda, så att ingen lämnas ensam i sin sorg.

TA ANSVAR FÖR KONTAKTEN

Viktigast av allt är kanske att vi inte lägger ansvaret för kontakten på den sörjande. Vi kan undvika att säga "Ring mig om det är något, jag finns här" eftersom risken är stor att den sörjande inte orkar vara den som hör av sig.

Då är det bättre om vi säger "Jag ringer dig på tisdag igen, svara om du orkar". Ibland får vi inget svar och det är helt okej, den sörjande orkar inte alltid svara, men då kan vi ringa tillbaka, igen och igen.

TA INITIATIV

Det är bra om vi som stöttar kan vara de som föreslår en helt vardaglig aktivitet. Bjud på fika,

kolla på en film eller ta en promenad i all sin enkelhet. Många som sörjer längtar efter en paus i sorgen och lite vanligt liv.

Tänk på att den vi bjuder in kanske tackar nej och att det är helt okej, det viktiga är att vi frågar – och att vi vågar fråga igen.

VISA NÄRVARO

Många av oss är rädda för att tränga sig på och det slutar ofta med att vi inte hör av oss alls. Kanske tänker vi att den sörjande behöver vara ifred eller att man ska vänta lite med att höra av sig tills "det värsta gått över".

Det är viktigt att vi tydligt visar att vi finns där så att den sörjande inte känner sig isolerad, utansför eller ignorerad.

BRYT TYSTNADEN

Många känner att det är svårt att höra av sig till en medmänniska som sörjer. Vad ska jag säga? Tänk om det bara blir tyst eller om personen börjar gråta?

Men det viktiga är inte vad vi säger utan att vi bryter tystnaden. Och ibland är ett sms en

Foto: Albert Hillert IKON

bättre lösning än ett telefonsamtal eftersom det kan vara lättare att både skicka och svara på.

KOM IHÅG SORGEN

Vi kan skriva upp i almanackan när det gått tre, sex eller tolv månader sedan personen dog för att sedan höra av oss då. När omvärlden går vidare är det lätt att tro att sorgen gått över, men många upplever det snarare tvärtom, att sorgen bara blir värre. Speciellt när ingen annan verkar minnas eller bry sig längre. Sorg kan inte botas, men genom att dela den kan den göras mer uthärdlig.

HA TÅLAMOD

Varje sörjande har sin egen sorgprocess, vilket vi som närstående behöver ha förståelse för och tålamod med. Det kan finnas en risk att vi försöker trösta bort sorgen eller visar frustration över att den håller i sig.

Sorg har inget bäst-före-datum och det finns ingen normalt eller onormalt lång tid som det tar att sörja. Vissa saker behöver helt enkelt berättas om och om igen, så låt din medmänniska älta det som har hänt, det kan vara en viktig del i att förstå och bearbeta sorgen.

UPPMÄRKSAMMA ÅRS DAGEN

Årsdagar är alltid jobbiga, även efter 29 år. Som medmänniskor kan vi göra skillnad för den sörjande genom att visa hur vi delar sorgen och fortfarande kommer ihåg den som dött. Det kan vara dödsdagen, födelsedagen eller någon annan speciell tidpunkt som vi uppmärksammar. Och själva uppmärksammandet kan vara storslaget eller pyttelitet, det viktiga är att den sörjande inte lämnas ensam i sin sorg.

FORTSÄTT ATT MINNAS

Var inte rädd för att prata om personen som dött, titta på fotografier och dela minnen med varandra. Det kan vara extra viktigt att tänka på när det kommer till barn som förlorat någon, eftersom vi som vuxna ofta blir ännu mer försiktiga och vill undvika att röra upp jobbiga känslor.

Men om vi inte pratar om personen vi förlorat kan det upplevas som om personen dör två gånger – först på riktigt och sedan en gång till eftersom den döde aldrig är en del av det som händer eller nämns.

GE UTRYMME

Ofta är det många som sörjer en människa samtidigt, där alla har haft sin egen relation och historia med den som dött. Det är viktigt att vi låter den närmast sörjande vara i fokus och undviker att ta över med våra egna minnen och känslor.

Vi måste komma ihåg att låta den sörjandes känslor, oavsett vilka de är, vara de som gäl-

ler. Våra tankar och berättelser är såklart också viktiga – men inte viktigast.

HJÄLP TILL I VARDAGEN

Det finns många praktiska saker vi kan göra för den sörjande och som ibland betyder mer än ord. Ibland kan omtanke vara att erbjuda barnvakt, laga en lasagne, klippa en gräsmatta eller fråga om vi får hjälpa till genom att stötta ekonomiskt. Vi kan helt enkelt omvandla vår medkänsla till konkreta handlingar.

BESÖK EN MINNESPLATS

Finns det någon speciell plats som är förknippad med den som dött? Vi kan följa med den sörjande dit för att minnas tillsammans. Tända ett ljus vid graven, bada från den där bryggan som betytt så mycket eller gå till den döde personens stammishak och beställa favoriträtten från menyn. Det finns så många sätt att minnas en person på.

*Text från Svenska kyrkan.se
Illustrationer: Stina Löfgren*

Kyrkan ger stöd till dig som sörjer

Att drabbas av sorg och bli tvungen att lära sig leva under nya förhållanden kan vara ett tungt arbete. Ibland kan man behöva någon utomstående att prata med. Tomheten efter en livskamrat, en nära vän, en förälder eller ett barn som rycks ifrån en känns svår att bära. Svenska kyrkan på Tjörn erbjuder möjlighet att få samtala med en diakon.

Vi erbjuder också ”Leva vidare-grupper” där man får träffa andra sörjande. Ofta är det värdefullt att få träffa andra som är i en liknan-

de situation. Vid träffarna samtalar man utifrån olika teman och varje träff inleds med fika. Du väljer själv hur mycket du vill dela med dig av i gruppen. Du är välkommen till oss oavsett tro eller om du är med i kyrkan eller inte.

För mer information är du välkommen att kontakta, diakon och samordnare för Leva vidare-grupperna. **Gunilla Gustafsson, 0733-230 514.**

Foto: Johannes Frandsen IKON

En besjälad plats

RÖNNÄNGS NYA KYRKOGRÅRD HAR FÅTT EN ASKGRAVPLATS. UTFORMAD OCH GJORD AV VÅRA EGNA VAKTMÄSTARE ANDERS ANDERSSON OCH FREDRIKA BORGLUND.

Det är deras tredje askgravplats som de anlagt på Svenska kyrkan Tjörn och det märks att de båda är stolta och tycker att det är riktigt roligt.

– Fredrika är fantastisk med blommor och växter, säger Anders

– Anders är teknisk och hittar alltid lösningar, säger Fredrika.

ETT BRA TEAM

De konstaterar att de är ett bra team med olika kompetenser. Att de helt enkelt kompletterar varandra. Sedan poängterar de att de också fått hjälp av sina kollegor inom Svenska kyrkan Tjörn, Lotta Bergander och vid planteringen kom även vaktmästarna Ove Berntsson och Raymond Karlsson till hjälp.

Det är främst under vintern som arbetet med en askgravplats växer fram. Då när gräsmattorna inte behöver klippas och mycket av den vanliga skötseln ligger nere. För snart två vintrar sedan var det platsen på Klädesholmens nya kyrkogård som skissades fram och sedan gjordes, och i år var det Rönnängs tur.

– Vi provar varandras idéer. Vi tycker inte alltid samma, men det är också så man utvecklas och det blir riktigt bra, säger Fredrika.

Fredrika Borglund och Anders Andersson på Askgravplatsen i Rönnäng.

Det börjar på papper och sedan när årstiden tillåter börjat arbetet på plats. De provar sig fram. Tänker, vänder och vrider på idéerna. De har fått fria händer att utforma platsen och är tacksamma för att de förtroendevalda tror på dem och att de satsar på askgravplatser.

UPPSKATTANDE ORD

Medan arbetet med den nya askgravplatsen på Rönnäng växt fram ute på kyrkogården har de fått många kommentarer från allmänheten. Alla säger att det blir fint, något som gör dem båda generade, de vill

inte gärna framhålla sig själva. Personligen tycker jag att hela kyrkogården får ett lyft. Redan när man kommer in genom järngrindarna möts man av askgravplatsen.

MÅNGA FÄRGER

Sedan länge är det planterat men växterna breder allt mer ut sig och tar sin plats. Färgerna lila och rosa är de dominerande i slutet av augusti, mitt i ett myller av olika gröna nyanser. I sensommarvärmen flyger fjärilar och humlor. Flera olika träd och ett vackert prydnadsgräs. Smakfullt. Och så alla stenarna som ramar

in de olika växtområdena. På stenarna där plaketterna kommer att sitta, med namn och årtal på de avlidna. Här finns också bänkar för besökare att sitta på. Hela platsen andas närvaro och stillhet. En plats för eftertanke.

FINNS ETT BEHOV

Redan i slutet av augusti har en urna gravsatts och det finns en plakett uppsatt. Den avlidnes familjen visste att askgravplatsen skulle anläggas och väntade därför med urnsättningen tills platsen var klar. Så det tycks finnas ett behov av även detta gravskick (*se fakturata över de olika gravskicken*).

Till skillnad från en minneslund, där de anhöriga inte vet var urnan är nedsatt och inte heller har någon egen plats att gå till, så vet man detta i en askgravplats. Däremot

får man inte plantera egna blommor. Istället finns det gemensamma platser för detta.

– Det är ett billigare alternativ än att gravsätta på vanlig grav, dessutom enklare när man inte behöver sköta om den, säger Anders.

VALDA MED OMSORG

Fredrika berättar att alla växter är valda med omsorg, för att de så väl ska vara vackra under hela året och bra för nektarletande insekter. Ett glanskörsbärsträd i ena hörnet har fin vinröd bark som kommer att synas än bättre under vinter, förutom en vacker blomning under våren, berättar Fredrika.

ALDRIG FÄRDIGT

Arbetet håller på att avslutas när Petrus är på besök i slutet av augusti, det sista görs innan höststormarna sätter in på rik-

tigt och sedan kvarstår ”bara” den vanliga skötseln. Fredrika renser bort vissna blommor medan vi rör oss runt i askgravplatsen. Det är ett arbete som aldrig blir klart.

EN ÅTERVUNNEN STEN

Vid muren står ett stenbord där anhöriga kan sätta ljus och blommor. Skivan är en gammal flat sten.

– Den har legat i gången fram till kyrkan, precis vid ingången vid vägen, säger Anders.

Stenen byttes ut för länge sedan och har stått ”kvargömd” i Anders gömmor. Nu har den fått en ny uppgift, ett kretslopp där det som varit får en ny uppgift. Som bara förstärker intrycket av att Anders och Fredrika har lagt ner sin själ i askgravplatsen.

**TEXT OCH BILD:
TINA AUGUSTSSON**

FAKTA

Askgravplatsen på Rönnängs nya kyrkogård invigdes 1 september 2019 i samband med söndagens gudstjänst.

På askgravplatsen finns cirka 150 gravplatser i askgravplatsen på Rönnängs kyrkogård.

Sedan tidigare har Anders och Fredrika skapat askgravplatserna på Klädesholmens nya kyrkogård och Klövedals kyrkogård.

Gravar och gravskick

Det finns olika sorters gravar på våra kyrkogårdar och gravplatser. Sammanlagt hanterar Svenska kyrkan Tjörn cirka 9500 gravplatser på våra sju kyrkogårdar.

Det finns många olika gravsätt. Hos oss i Svenska kyrkan Tjörn har vi kistgravar, urngravar, minneslund och askgravplats.

KISTGRAV: en grav där man gravsätter hela kistan på en begravningsplats eller en kyrkogård. Det görs oftast direkt i samband med begravningen.

URNGRAV: en grav där man gravsätter en urna efter kremeringen. Det sker oftast ett par veckor efter begravningen.

MINNESLUND: en gravplats där askan gravsätts – men det är anonymt. Askan grävs ner utan att de anhöriga får vara med och utan att märkas ut.

ASKGRAV: en gravplats där de anhöriga kan vara med när askan grävs ner. Platsen markeras med en minnesplatta men får inte göras personlig.

Alla kist- och urngravar måste ha en **gravrättsinnehavare**. Om du vet att det i din släkt eller familj finns gamla gravar som kanske saknar gravrättsinnehavare, kontakta kyrkogårdsförman Niclas Olsson, 0733-230 529.

LJUSBÄRARE FÖR TRÖST OCH

UNDER ALLHELGONAHELGEN TÄNDS TUSENTALS LJUS I LJUSBÄRARE I VÅRA KYRKOR, INTE BARA PÅ TJÖRN UTAN RUNT OM I HELA LANDET. IDÉN MED LJUSBÄRARE KOM TILL VID ETT MÖTE I UPPSALA 1968, DÅR MARTIN LUTHER KING SKULLE HA DELTAGIT.

Det är mer än 50 år sedan den första ljusbäraren tog plats i Svenska kyrkan. I Sverige är ljusständning den kanske vanligaste religiösa ritualen – ett uttryck för folklig och allmänmänsklig andlighet. På kort tid har en stor ljusstake för små andaktsljus blivit så gott som standard i Sveriges kyrkor. Vi ser, inte minst, vid större katastrofer och händelser hur ljusbärarna runt om i landet snabbt fylls med tända ljus.

SYMBOL FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Ändå är ljusbäraren i denna form alltså inte särskilt gammal. Det var nämligen 1968 som Martin Luther King skulle ha talat i Uppsala domkyrka vid ett stort möte för representanter från världens alla kyrkor. När han sköts ihjäl en tid dessförinnan tog en av domkyrkans präster initiativ till en stor ljusstake. En så kallad ljusbärare, med titeln Folkförsoningens träd, fick hedra medborgarrättsskampens minne.

MARTIN LÖNNEBO

Prästen var Martin Lönnebo, som senare skulle bli känd

Foto: Svenska kyrkan

Uppsala domkyrka 1968. Ljusbäraren Folkförsoningens träd var den första ljusbäraren i modern tid i en svensk kyrka.

som biskop, författare och skapare av Frälsarkransen.

VANLIGA I HELA LANDET

Ljusbärare där enskilda personer kan tända ljus ansågs tidigare vara en katolsk tradition, som inte riktigt passade i Svenska kyrkan. Ljusbäraren blev dock en succé och företeelsen spred sig över landet.

Bara i landets 13 domkyrkor tänds idag ca 600 000 ljus per år. Och då har Svenska kyrkan ytterligare över 3000 kyrkor

över hela landet. Även vi på Tjörn har våra ljusbärare, de flesta som ett runt klot, den vanligaste formen på ljusbärare. Men i Rönnängs kyrka är den utformad som en fyr och i Skärhamns kyrka är den formad som ett fat.

Ett tänt ljus för någon man saknar, någon man håller kär eller något som behöver extra omsorg. Ett tänt ljus och en bön, ibland kan man inte göra mer, men det är ändå något.

Text från Svenskkyrkan.se

HOPP, NÄRA OCH LÅNGT BORT

PÅ BÖNEWEBBEN, BE.SVENSKAKYRKAN.SE, KAN DU NÄR SOM HELST "TÄNDA" ETT LJUS ELLER BE EN BÖN. DET KAN VARA EN TRÖST ATT ANDRA LÄSER DIN ANONYMA BÖN OCH SER DITT LJUS, OCH EN PLATS FÖR OMTANKE ÄVEN NÄR EN KYR-KOBYGGNAD INTE FINNS NÄRA.

Foto: Maria Eliasson

Skärhamns kyrka

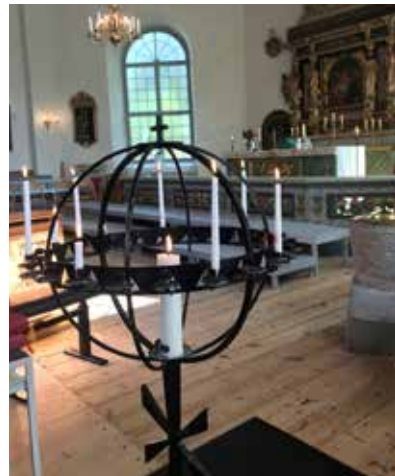

Rönnängs kyrka

*Tänd ett ljus och låt det brinna, låt aldrig hoppet försvinna.
Det är mörkt nu, men det blir ljusare igen...*

Klövedals kyrka

Valla kyrka

Kyrkoavgiften gör gott för många

Som medlem i Svenska kyrkan betalar du en medlemsavgift, också kallad kyrkoavgift. Kyrkoavgiften beslutas av kyrkofullmäktige i pastoratet och finansierar den lokala församlingens verksamheter.

En liten del av kyrkoavgiften går till stiftet och den nationella nivån i Svenska kyrkan som har i uppdrag att främja och stödja den lokala nivån. Kyrkoavgiften gör gott för många.

Största delen av din kyrkoavgift går till arbetet i din lokala församling. Genom att betala kyrkoavgiften är du bland annat med och stödjer

- kyrkans öppna förskola där små barn och deras föräldrar kan mötas.
- gemenskapsträffar för äldre.
- arbete för människor i utsatta situationer.
- ett rikt musikliv med körer och musiker.
- underhållet av våra kyrkobyggnader.

Du stödjer även en kyrka som

- vill förmedla hopp till den som drabbas av sorg och smärta.
- vill vara med och uttrycka den glädje man känner över att ha fått barn eller funnit en partner.
- tillsammans med andra goda krafter vill vara med och bygga ett så bra och tryggt samhälle som möjligt.

Foton: IKON och Svenska kyrkan Tjörns arkiv

Många anledningar att vara medlem

NÄSTAN ALLA SOM LEVER I SVERIGE KOMMER NÅGON GÅNG I SITT LIV I KONTAKT MED SVENSKA KYRKAN. DET KAN VARA NÄR LIVET KÄNNES SOM BRÄCKLIGAST ELLER ABSOLUT BÄST – OCH ALLT DÄREMELLAN. OAVSETT NÄR SKA MÖTET MED SVENSKA KYRKAN LYFTA, STÄRKA OCH GE HOPP. KYRKAN ÄR EN PLATS ATT VARA STOLT ÖVER. DU SOM MEDLEM GÖR ALLT MÖJLIGT!

Som medlem i Svenska kyrkan Tjörn betalar du en kyrkoavgift som används till många viktiga verksamheter. Din kyrkoavgift går bland annat till:

- kyrkans öppna förskola och andra aktiviteter där små barn och deras föräldrar kan mötas. Vi har Stor- och liten verksamhet över hela Tjörn. I höst har det startat en ny grupp som träffar på Övergårdsvägen i Höviksnäs på måndagar 10.00-12.00.
- hembesök och sjukhusbesök för att stötta sjuka eller människor i kris.
- gudstjänster, för alla i livets glädjeämnen och sorger, förtvivlan och hopp. Söndagsgudstjänster, musikgudstjänster, dop, begravningar och vigslar.
- gemenskapsträffar och soppluncher för äldre och ensamma.
- ett rikt musikliv med körer och musiker. Förutom våra kyrkokörer startar vi i höst en ungdomskör. Vi har också barnkörer i varje församling.
- jourhavande präst som människor i krissituationer kan kontakta under den tid på dygnet då många andra resurser är stängda.
- själavårdssamtal när livet känns tufft och man behöver någon att prata med.
- underhållet av våra kyrkobyggnader och kulturarv.
- stöd till människor på flykt, både i Sverige och utomlands.
- stöd till de som sörjer.
- stöd till människor som är nya i Sverige för att lära sig svenska och komma in i samhället
- Act Svenska kyrkan finns på plats vid katastrofer och kämpar för allas rätt till ett värdigt liv. Vi har en egen internationell grupp som du kan engagera dig i.
- arbete i krissituationer med lokala kriscentrum, samtalsstöd med mera. Vi sitter i kommunens POSOM-grupp.

Jag vill bli medlem

Svenska kyrkan
TJÖRN

Förnamn: Adress:

Efternamn:

Personnummer: -

Ort/Datum: Telefon:

E-post:

Lämna talongen eller skicka den till Svenska kyrkan Tjörn, Hamngatan 17,
471 32 Skärhamn

Ålevengeliet

- en bok om den mystiska ålen och om själva livet

JAG VET INTE OM DET NÅGON-SIN HAR HÄNT FÖRUT, ATT JAG BESTÄLLT EN BOK INNAN DEN ENS ÄR UTGIVEN. MEN DEN HÄR GÅNGEN HÄNDE DET.

Lagom till att min semester var slut kom boken, *Ålevangeliet* av Patrik Svensson. Började läsa redan samma kväll, trots att jag redan var mitt i en annan bok. Jag läser sällan mer än en bok åt gången.

Boken blev under några veckor lite av en snackis på kultursidorerna. Och till min förvåning har just den här boken sålts till fler än 30 länder innan den ens kommit ut, jag dömde den till ett evigt liv på rean. Till på köpet författarens första bok, så det finns inte heller några gamla meriter att luta sig mot. Han tyckte själv att idén var nördig och trodde inte helt på att förlaget ville ge ut den, nu är den en succé. Tänk vad viktigt att själv tro på sin idé.

OEMOTSTÅNDLIG TITEL

För mig var titeln klockren. Uppvuxen med en far som var ålfiskare och eftersom jag själv jobbar i Svenska kyrkan kändes ordet evangelium inte alls främmande. Kombinationen helt oemotståndlig. Varför är den då läsvärd? För det tycker jag att boken är. Mycket dessutom. Ålen som väsen är gätfull och vetenskapen har

genom århundranden gått bet på att helt förstå den. Fortfarande är det INGEN som någonsin sett en ål vare sig födas eller dö. Bara en sådan sak, när man inte kan gå ett steg vare sig i verkliga livet eller ute på nätet utan att det lämnar digitala spår.

BLIR GAMMAL

Ålen vandrar långt, många känner till att den föds i Sargassohavet och ger sig sedan ut på lång vandring ut över hela Europa. Den lever både i salt- som sötvatten, den finns liksom överallt, ändå är den hemlighetsfull. Och att den till utseende liknar en orm ger den troligen få pluspoäng.

Den kan bli gammal, hur gammal är det ingen som riktigt vet. Återigen en av dessa hemligheter. Den vägrar att föro-

ka sig i fångenskap och byter skepnad flera gånger under sin livstid.

I boken finns fakta inlindat på ett intressant lättläst sätt, men storheten ligger i att boken också är en historia om människor. Alla de olika vetenskapsmän som år ut och år in försökte förstå *ålgåtan*, deras iver och vägran att ge upp. Författarens egen uppväxtskildring kring hur han och hans far fiskade ål tillsammans. Bilder av ålfiskare över världen, som envist håller fast vid sitt arv, en nedärvd kunskap om olika fångstmetoder som aldrig kan förmedlas genom skolsalar eller böcker.

MYSTIK SOM BERÖR

Men ju mer jag har levt med boken så har mina tankar allt oftare fastnat vid det mystiska. Vad gör ålen i de mörka djupa

Foto: Tina Augustsson

FAKTA

ÅLEVANGELIET – BERÄTTELSEN OM VÄRLDENS MEST GÅTFULLA FISK

av Patrik Svensson
Albert Bonniers förlag
278 sidor

GENRE: Kulturhistoria

ÅLENS LATINSKA NAMN: *Anguilla anguilla*, vilket är den europeiska ålen och den som boken uteslutande handlar om.

PATRIK SVENSSON:

född 1972 i Kvidinge. Han arbetar som journalist på Sydsvenskans kulturredaktion, och är bosatt i Malmö.

Foto: Emil Malmberg

vattnen? Och varför slingrar den sig fram utan att det går att helt få grepp om den.

Jag tror att vi behöver det mystiska i våra liv, det som bara handlar om vaga föreställningar, det som handlar om att ha tillit till något större, det som handlar om att tro. Samtidigt lever vi i en värld där allt är synligt. Både för att vi själva gör det synligt genom till exempel inlägg på sociala medier och för att vi syns i spåren av var vi betalar med våra betalkort och våra mobiler regist-

rerar vår position utifrån närmaste mobilmast.

VÅRT INNERSTA

Det mystiska berör något annat. Det som inte går att ta på eller riktigt förstå. Det som är vårt innersta. Kanske är det en hemlighet, till och med för oss själva. Något dunkelt, som när vi tänker, vrider, bänder, och snärjer in oss i det, får något att öppna sig. Som Tomas Tranströmer skrev

Det finns mitt i skogen en oväntad glänta som bara kan ses av den som gått vilse.

Fast ålen då är mitt i det mörkaste hav.

GEMENSAMMA RÖTTER

Patrik Svensson historia berör mig också i historierna om hans far. Hur de möttes i ålfiskandet. De fiskade inte alls på samma sätt som min far. De för nöjes skull, min pappa hade det som jobb, och fångstmetoderna helt vitt skilda just därför. Men jag älskade alltid att åka ut med pappa och fiska. De många timmarna i båt, oftast utan att vi pratade så mycket. Så Ålevangeliet berör mig, berätt-

tandet, förkunnandet om det mystiska och det som är författarens rötter, är också mina.

Jag minns när ”ålbåten” ringde, en svårförstådd dansk skeppare som berättade när nästa hämtning skulle ske. För pappa och hans kollegor sålde sin fångst till Danmark. Sumparna i hamnen med de ormlika varselerna som snodde sig om varandra. Pappas grova fiskarhänder som kunde nypa fast den slingrande ålen och flytta den mellan olika kar för att sortera ålarna efter storlek.

ETT OANVÄNDBART ARV

Nu har jag bara kvar pappas ålryssjor, som inte får brukas eftersom ålen numera klasas som utrotningshotad och det råder fiskeförbud. Alla de timmar min far lagt ner på att först göra själva ryssjan och sedan laga den när det så behövdes. En kunskap som jag inte har, och som allt färre besitter. Timmarna i båten med endast måsar som skriande sällskap. Hans hela liv.

Nu har jag bara ålryssjorna kvar. Och mystiken, kring det som är mitt ursprung, det som är jag.

Och i havet simmar ålen fortfarande mot sitt mål utan att berätta varför.

TINA AUGUSTSSON

DET HÄNDER!

FÖR HÖSTENS ALLA HÄNDELSESE SE ANNONS I ANNONSNYTT
ELLER WWW.SVENSKAKYRKAN.SE/TJORN/KALENDER

BARNSAKSLOPPIS I KLÖVEDALS FÖRSAMLINGSHEM

4 oktober 11.00-17.00. Kläder, böcker, leksaker mm. Fika. Behållningen går till välgörande ändamål.

NYSTARTAT STOR OCH LITEN- GRUPP ÖVERGÅRDSVÄGEN 39 I HÖVIKSNÄS

För föräldrar som är hemma med små barn, måndagar 10.00. Ingen anmälan. Fika till självkostnadspris.

SY BIBLISKA FIGURER.

HELGKURS I VALLA FÖRSAMLINGSHEM 26-27 OKTOBER.

Anmälan senast 18 oktober. Kostnadsfritt, kaffe och lunch ingår. Figurerna kommer sedan att användas i gudstjänster och i församlinglivet. Mer information, se hemsida eller ring diakon Helena Johannesson, 0733-230 571.

UNGDOMSGRUPP I SKÄRHAMNS FÖRSAMLINGSGÅRD.

Torsdagar 18.00-21.00. För dig som går i 8:an och uppåt. Vi bjuder på fika. Ingen anmälan.

KUSTKYRKKOVÄLL I KLÖVEDALS FÖRSAMLINGSHEM

10 oktober 19.00. FÖLJ OSS BORTÅT VÄGEN... Visor och låtar om resor i tid och rum med Eva Blume och Gjert Magnusson. Vi serverar fika från 18.00.

PIANOFTON I VALLA KYRKA

12 oktober 18.00. En resa med Chopin. Pianoafton med Johan Möller Lekemo som berättar om verken och Chopins liv. Andakt.

VINNARE I BARNTÄVLINGEN

Det rätta svaret i sommarnumret av Petrus var att det fanns 16 nallar och 17 lok gömda i tidningen.

Vann gjorde Alva från Stora Höga, Edith från Göteborg och Theo från Skärhamn. Vinst kommer med posten!

GRATTIS!

PERSONALNYTT

ANN-SOFIE ANDERSSON, NY ORGANIST I SVENSKA KYRKAN TJÖRN MED PLACERING I STENKYRKA FÖRSAMLING. HON ÄR ÄVEN KÖRLEDARE FÖR STENKYRKA KYRKOKÖR.

HUR VILL DU BESKRIVA DIG SJÄLV?

– Jag är en glad naturmänniska som trivs bättre på landet än i storstaden.

VAD SER DU MEST FRAM EMOT MED DITT NYA JOBB?

– Nu vill jag lära känna mitt nya arbetslag i Skärhamn och mina nya församlingsbor.

VARFÖR VILL DU JOBBA I SVENSKA KYRKAN TJÖRN?

–Jag vill jobba här för att det finns många barn och unga i Skärhamn. Dessutom jobbar arbetslaget tillsammans i alla verksamheter och det gillar jag.

VARFÖR ÄR DET ROLIGT ATT JOBBA MED MUSIK I KYRKAN?

– Jag jobbar inte i kyrkan bara för musikens skull, utan för att musiken för mig tar vid där det inte finns några ord. Vad vore en vigsel utan musik? Eller en begravning? Musiken har ett annat språk och dessutom har alla en relation till musik, det är ett annat sätt att tala.

VILKEN ÄR DIN FAVORITPLATS PÅ TJÖRN?

– Just nu är det utsikten uppe vid Skärhamns kyrka. Annars slås jag av att det är mycket vackert på Tjörn, jag får en vacker väg till jobbet!

HÅKAN BURMAN HAR FÅTT FÖRLÄNGT VIKARIAT SOM PRÄST I KLÖVEDALS FÖRSAMLING FRAM TILL SOMMAREN 2020.

BLEKETS KYRKA

KAPELLVÄGEN 5, 471 96 BLEKET

Det finns några parkeringsplatser utanför kyrkan.

HÅLLPLATS BLEKETS SKOLA.

DYRÖNS EFS-KYRKA

HAMNVÄGEN 27, 471 43 DYRÖN

Ta färjan från Rönnäng. Parkera bilen vid parkeringen vid Stansvik vid ishallen.

HÄRÖNS SKOLHUS

Parkera vid Linnevikens, vid infarten till Kyrkesund. Gå cirka 400 meter till färjeläget. Det går inte att parkera vid färjan. Ta färjan (tidtabell) från Kyrkesund och promenera till skolhuset (ca 200 m.)

KYRKANS HUS I KÅLLEKÄRR.

SVENBORGSVÄGEN 4, 471 94 KÅLLEKÄRR

Det finns en parkeringsplats 50 meter från huset.

HÅLLPLATS KÅLLEKÄRR.

KLÄDESHOLMENS KYRKA OCH FÖRSAMLINGSHEM

KYRKVÄGEN 10, 471 51 KLÄDESHOLMEN.

Det finns några få parkeringsplatser utanför kyrkan och församlingshemmet.

HÅLLPLATS KLÄDESHOLMEN ÖSTRA.

KLÖVEDALS KYRKA OCH FÖRSAMLINGSHEM

KYRKOFJÄLL 224, 471 92 KLÖVEDAL.

Det finns parkeringsplatser mellan kyrkan och församlingshemmet.

HÅLLPLATS KLÖVEDAL TÅDÅS.

MYGGENÄS FÖRSAMLINGSGÅRD

ANTILOPVÄGEN, 471 61 MYGGENÄS

Det finns parkeringsplatser utanför.

HÅLLPLATS MYGGENÄS CENTRUM.

RÖNNÄNGS KYRKA OCH FÖRSAMLINGSHEM.

KYRKVÄGEN 26, 471 41 RÖNNÄNG

Det finns parkeringsplatser utanför församlingshemmet.

HÅLLPLATS RÖNNÄNGS BRYGGA CA 700 M TILL KYRKAN

STENKYRKA KYRKA

STENKYRKOVÄGEN 30, 471 93 KÅLLEKÄRR

Det finns några parkeringsplatser utanför kyrkan. Det finns fler p-platser nere vid kyrkogården (ca 100 m) och vid Billströmska folkhögskolan.

HÅLLPLATS STENKYRKA KYRKA ELLER

BILLSTRÖMSKA FOLKHÖGSKOLAN.

SKÄRHAMNS KYRKA OCH FÖRSAMLINGSGÅRD.

KYRKVÄGEN 8B, 471 32 SKÄRHAMN

Det finns i princip inga parkeringsplatser uppe vid kyrkan. Parkera vid fd Saga biografen.

HÅLLPLATS SKÄRHAMN NORRA ELLER

SKÄRHAMNS TORG.

VALLA KYRKA OCH FÖRSAMLINGSHEM,

VALLA KYRKVÄG 31, 471 72 HJÄLTEBY

KRÅKEDALSVÄGEN 43, 471 72 HJÄLTEBY

Det finns parkeringsplatser mellan kyrkan och församlingshemmet

HÅLLPLATS VALLA KYRKA.

ÅSTOLS MISSIONHUS

GULLHEDEN 3, 471 44 ÅSTOL

Ta färjan från Rönnäng. Parkera bilen vid parkeringen vid Stansvik vid ishallen.

ÖVERGÅRDSVÄGEN 39, HÖVIKSNÄS

Valla församlings lägenhet i Höviksnäs.

FÖR ATT HITTA KOLLEKTIVTRAFIKEN SE

Västtrafiks webbsida reseplaneraren.

<http://reseplanerare.vasttrafik.se/>

SVENSKA KYRKAN TJÖRN,

PASTORSEXPEDITIONEN

HAMNGATAN 17, 471 32 SKÄRHAMN

telefon växel: 0304 66 00 55

öppet mån-tors 9-12 samt 13-16, fre 9-12

tjorn.pastorat@svenskakyrkan.se

www.svenskakyrkan.se/tjorn

HÅLLPLATS SKÄRHAMNS TORG

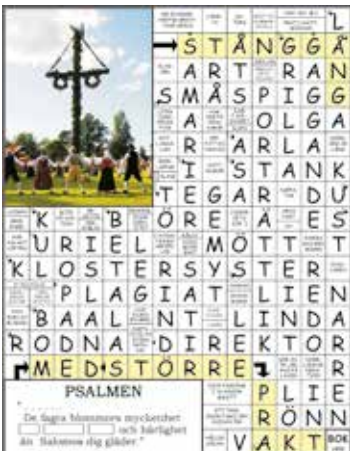
KORS OCH TVÄRS

VAR-DAG-LIGT FOR STRUNT-PRATET	FICK TOLV SÖNER	ARKE-ÄNGEL PÅ RIL FRÅN FYN	IS-BÄLS ANDRE KUNG	KRÄNS OCH TRÄNS DET PÅ RÖNT-GEN	BLEV MÄLLÖS
ALLS INGEN DUM GÅS				FINSKT BOLAG SÄVEN-BOM	
FORD-MODELL		MÄNGEN I BISELN MER MAKIGT			MITT I KAOS
SKALDE-KONST-EN				KÄNDE PÅ SIG FORD-JUP-NING	
MÅNGA FALLS OM HÖSTEN	JORD-LAGER	OM IS-RAELS LÄSER VI I ÖT		DEL-STÄT I INDIEN	
HÖST-BLOMMA					RISKE-RAT OCH KRUSAT
EL SAS DRÖM				FILMMAN KÖR OF-TA AM-BULANS TILL	
HJUL-DELAR	RÅLS-FORDON	GÖR JULIEN SMART SNIATTA OSUND LUFT			
LUNDELL, MUSIKER, FÖRFÄTTARE OCH KONST-NÄR	TIL-JANS KARIN			BÖJLIG PÅ DET STÄLLET	VAR DET ATT DRA VINST-LOTTEN
HELT SLUT				MORMON-STÄT DES-MOND	
SJUNGA UTAN ORD			VARA I DAGS-FORM	DEN BLIR ALLT KORTA-RE NU	
PSALMEN ” ____ ____ ____ i sin gång, nu gulna lund och lid. Farväl med all din lust och sång, du korta sommartid.”				HÖLL FÖRE	
				VÄRD-ANSTAL-TEN	KOMPA-RATIV-ÄNDELSE METER
				HAR SÖM-WAREN SITT SLUT	BOK 1903

Namn:

Address:

STÄNGGÅ
ARTRAN
SMÅSPIGG
AOLGA
RARLAK
I STANK
TEGAR DU
KBOREAES
URIEL MOTT T
KLOSTERSYS TER
PLAGIAT LIEN
BAALNT LINDA
RODNA DIREKTOR
MEDSTORRE
PSALMEN
De Sjätte blomstens myckelheter
och kärleghet
än sakerna dig gläder
PLIE
RÖNN
VAKT

SKICKA IN LÖSNING TILL:

Svenska kyrkan Tjörn,
Hamngatan 17, 471 32 Skärhamn.
Märk kuvertet "Korsord".
Tävlingen pågår till 6 november 2019.
Glöm inte att ange ditt namn och adress.

Förra kryssets vinnare, som gratulerats med var sin blomstercheck är:

- Knut Fredriksson, Trollhättan
- Ralf Culldal, Höviksnäs
- Monia Persson, Grästorps

TJÖRNS UNGDOMSKÖR

TJÖRNS UK ÄR FÖR DIG MELLAN 15 – 30 ÅR, REPETITIONERNA ÄR ONSDAGAR 18.00–20.30 I KYRKANS HUS, KÅLLEKÄRR .

DU BEHÖVER INTE HA SJUNGIT I KÖR TIDIGARE OCH DET ÄR ALLDELES GRATIS.

SUSANNA CEDERBERG LEDER KÖREN. ÄR DU INTRESSERAD ELLER NYFIKEN SÅ RING, SMS: A ELLER MAILA SÅ HÖR HON AV SIG!
0733-230 500 ELLER SUSANNA.CEDERBERG@SVENSKAKYRKAN.SE.

VISSTE DU ATT?

Varje år sjunger runt 100 000 personer i Svenska kyrkans mer än 5000 körer. På Tjörn har vi körer i alla våra församlingar, vill du vara med?
Se www.svenskakyrkan.se/tjorn/musik-och-korer

KÄLLA: SVENSKA KYRKAN

ATT SJUNGA FÅR DIG ATT MÅ BÄTTRE

Du blir gladare: Förutom att det är roligt att sjunga så frisätts dessutom må-bra-hormonet dopamin och oxytocin som gör oss lugnare.

Mindre stress: Både blodtrycket och vilopulsen tenderar att sjunka när du sjunger och speciellt när du sjunger i grupp.

Källa: <https://www.sverigeskorforbund.se/nyheter/korsang-rena-halsokuren>